

Н. А. Головач,*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики та економетрії,
Державний торговельно-економічний університет,
E-mail: devataige@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8012-6337>;***С. П. Червона,***кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики, інформаційних технологій
та математичних методів в економіці,
Національна академія статистики, обліку та аудиту,
E-mail: s_svitlana@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1581-4448>*

Вплив диджиталізації на соціальну мобільність у сучасному українському суспільстві

Метою дослідження є аналіз того, як цифровізація впливає на соціальну мобільність у сучасній Україні. У роботі використано такі методи, як аналіз, синтез, індукція, дедукція та узагальнення. Актуальність дослідження зумовлена значним впливом цифрових технологій на динаміку соціальної мобільності в сучасній Україні. У зв'язку з глобальними змінами, зумовленими технологічними досягненнями, цифрові інструменти набувають усе більшого значення в освіті, економіці та соціальних взаєминах. Разом із новими можливостями диджиталізація також спричиняє значні виклики, серед яких цифрова нерівність, ризики маргіналізації окремих соціальних груп та втрата традиційних механізмів соціальної мобільності. Проблема полягає в тому, що нерівний доступ до цифрових технологій, обмежений (а часто відсутній) інтернет-зв'язок у сільських та віддалених районах, а також недостатній рівень цифрової грамотності представників певних соціальних груп створюють додаткові бар'єри для соціального та професійного зростання. У дослідженні розглядаються основні чинники, які впливають на соціальну мобільність в епоху цифрових технологій, а саме: доступ до інтернету; наявність та доступ до цифрових послуг; цифрова грамотність населення; цифрова нерівність; розвиток онлайн-освіти; розвиток цифрової інфраструктури. Окремо вивчаються проблеми, що виникають у процесі диджиталізації в різних соціальних груп, таких як молодь, старше покоління та мешканці сільських районів. Також підкреслюється важливість упровадження програм із підвищення цифрової грамотності для різних вікових груп, особливо для людей старшого віку, які можуть не мати достатнього досвіду користування цифровими технологіями. Увагу приділено адаптації освітніх програм до вимог цифрової економіки, щоб молодь могла отримати необхідні навички для успішної кар'єри. Обґрунтовано важливість створення умов для безперервного навчання протягом життя, розвитку критичного мислення та медіаграмотності, що є ключовими для успішної адаптації до цифрового суспільства. У висновках наголошено, що для забезпечення соціальної мобільності в умовах диджиталізації важливо не лише стимулювати розвиток нових технологій, а й забезпечити доступ до них для всіх соціальних груп, щоб кожен мав рівні можливості для самореалізації та професійного зростання.

Ключові слова: технологічні трансформації, цифрова нерівність, інформаційне суспільство, інноваційний розвиток, соціальні мережі.

Вступ. У сучасному світі цифровізація стала одним із важливих чинників, що визначають розвиток суспільства. Вона впливає на всі аспекти життя: від економіки та освіти до культури та соціальних відносин. На особливу увагу заслуговує її роль у варіюванні моделей соціальної мобільності. У процесі переходу до цифрової економіки змінюються механізми доступу до ресурсів, знань та можливостей, що сприяють або, навпаки, стриму-

ють соціальне просування окремих груп населення. Для України, яка зазнає масштабних трансформацій, питання диджиталізації набуває особливої актуальності. Цифрові технології створюють широкі можливості для розвитку, проте їх упровадження супроводжується низкою викликів, серед яких цифрова нерівність, обмежений доступ до сучасної інфраструктури й ресурсів, поява нових форм соціальної ізоляції. Це питання набуває осо-

бливої ваги в контексті формування інклюзивного суспільства, в якому цифрові технології можуть стати як інструментом вирівнювання можливостей, так і чинником загострення соціальних диспропорцій. Отже, проблема впливу диджиталізації на соціальну мобільність потребує ґрунтовного аналізу для виявлення її позитивних і негативних наслідків, а також пошуку шляхів мінімізації ризиків у контексті розвитку сучасної України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значна кількість науковців присвятили свої дослідження цій темі, пропонуючи різні інтерпретації та підходи до її аналізу. Огляд літератури висвітлює основні аспекти впливу диджиталізації на соціальну мобільність у сучасному суспільстві. Диджиталізацію та цифрові трансформації в ЄС розглядали такі науковці, як Ю. Бочарова, О. Чернега та Т. Кожухова [1]. У своїй роботі А. Гриценко та Т. Бурлай, досліджуючи взаємозв'язок між цифровізацією та соціальним розвитком, підкреслюють, що впровадження цифрових технологій може значно покращити соціальну мобільність через створення нових можливостей для професійного розвитку та доступу до соціальних послуг. Водночас автори звертають увагу на ризики цифрової нерівності, що можуть стати перешкодою для рівного доступу до цих можливостей [2]. Т. Дзьоба описує ініціативу залучення данських ІТ-фахівців для допомоги Україні у створенні цифрової держави. Учений, зокрема, зазначає важливість розвитку цифрової інфраструктури для покращення доступу громадян до онлайн-послуг та підвищення рівня цифрової грамотності, що своєю чергою може сприяти соціальній мобільності в Україні [3]. А. Дмитрук представив дослідження рівня цифрової грамотності в Україні. Автор стверджує, що низький рівень цифрових навичок у частини населення, насамперед старшого покоління та мешканців сільських регіонів, є значною перешкодою для повноцінної інтеграції у цифрову економіку. Підвищення рівня цифрової грамотності може сприяти поліпшенню соціальної мобільності, особливо серед малозабезпечених верств населення [4]. У дослідженні І. Колеснікової розглядається цифровізація освітнього процесу в закладах післядипломної педагогічної освіти [5]. Результати порівняльного рейтингового аналізу стану і тенденцій диджиталізації українського суспільства й економіки представлено у статті О. Раєвської, І. Аксьонової та О. Бровко [6]. Аналізуючи диджиталізацію HR-процесів як важливу складову розвитку сучасного ринку праці, Л. Ремньова та С. Хмелевський зазначають, що цифрові технології відкривають нові можливості для професійної мобільності та кар'єрного зростання, зокрема через автоматизацію процесів підбору кадрів і онлайн-освіту. Це дозволяє зменшити бар'єри для кар'єрного зростання в сучасному суспільстві

[7]. Л. Чернявська та Н. Данилюк розглядають використання телеграм-каналів як інструментів диджиталізації українських мас-медіа. Автори підкреслюють роль цифрових платформ у забезпеченні доступу до інформації та новин, що сприяє покращенню інформаційної мобільності населення. Це, відповідно, позитивно впливає на соціальну мобільність, оскільки забезпечує рівний доступ до важливої інформації [8].

Метою статті є вивчення впливу процесів диджиталізації на соціальну мобільність в Україні. Відповідно до мети сформульовано такі завдання:

1. Проаналізувати вплив цифрових технологій на доступ до освіти та професійного розвитку в Україні.
2. Дослідити роль диджиталізації в економічній мобільності різних соціальних груп.
3. Визначити рівень цифрової нерівності та її вплив на соціальну мобільність населення.

Матеріали і методи. У процесі дослідження проаналізовано статистичні дані, отримані з офіційних джерел, зокрема з сайту Міністерства цифрової трансформації України. Розглянуто показники доступу населення до цифрових технологій, рівня цифрової грамотності, а також впливу цифровізації на зайнятість, доходи та освітні можливості. Проведено контент-аналіз медійних публікацій, що стосуються впровадження в Україні цифрових ініціатив, таких як “Дія. Цифрова трансформація” та “Цифрова Європа”. Це дозволило оцінити реальні наслідки цифровізації для соціальних груп із різними рівнями доходів і освіти. Здійснено порівняльний аналіз практик цифровізації в Україні та країнах Північної Європи, зокрема Швеції, Данії та Фінляндії. Інтеграція статистичних даних, контент-аналізу та порівняльного підходу забезпечила всебічне вивчення впливу диджиталізації на соціальну мобільність у різних соціокультурних умовах. Отримані результати стали основою для розробки рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності реалізації цифрових ініціатив в Україні.

Результати та обговорення. Цифровізація є важливим напрямом розвитку сучасного суспільства, охоплюючи інтеграцію цифрових технологій у різноманітні сфери життєдіяльності, зокрема економіку, освіту, державне управління та міжособистісну комунікацію. Цей процес передбачає створення цифрових платформ, автоматизацію операцій і використання інформаційних технологій для підвищення ефективності та доступності послуг. Основними елементами цифровізації є розвиток цифрової інфраструктури (інтернет, електронні продукти, цифрові платформи), надання цифрових послуг (онлайн-банкінг, електронний уряд, освітні та робочі платформи) та формування цифрової грамотності населення. Соціальна мобільність означає здатність людей або соціаль-

них груп змінювати свій соціальний статус. Вона може бути вертикальною (підвищення або зниження статусу, наприклад отримання більш високооплачуваної роботи) або горизонтальною (зміни в кар'єрі без зміни статусу). Інтеграція цифрових технологій відкриває нові перспективи для компаній, урядів і громадян, водночас порушуючи низку важливих питань та зумовлюючи появу викликів і ризиків. Одним із таких викликів є цифрова нерівність, що залежить від доступу до технологій, рівня цифрових навичок та здатності ефективно користуватися цифровими платформами [9]. Диференційований доступ до цифрових технологій може призвести до несправедливого розподілу благ і збільшення нерівності. Особливо це стосується сільського населення, людей із нижчим рівнем освіти, професійної кваліфікації, обмеженими можливостями, а також жінок і дівчат. Окрім того, поширення цифрових технологій і автоматизації може викликати скорочення робочих місць, загострення нерівності доходів, зростання концентрації багатства та прояви девіантної поведінки. Так, А. Гриценко і Т. Бурлай у своїй роботі зазначають, що в деяких дослідженнях великі дані розглядаються як загроза демократії та зброя масового знищення [2, с. 28].

Основними чинниками, що впливають на соціальну мобільність, є доступність якісної освіти, економічні ресурси, соціальна взаємодія та ступінь розвитку технологій. У процесі зміни традиційних методів доступу до можливостей і ресурсів формується зв'язок цифровізації із соціальною мобільністю. Це може полегшити пересування, отримання інформації, здобуття освіти та забезпечити нові можливості працевлаштування.

В Україні цифровізація є одним із пріоритетів державної політики та розвитку суспільства. За останні роки досягнуто значних успіхів у впровадженні цифрових технологій у різні сфери життя. Україна демонструє позитивну тенденцію у поширенні цифрових технологій. Згідно з наявними даними, станом на сьогодні понад 80% населення України мають доступ до інтернету, а кількість користувачів інтернету в сільській місцевості постійно зростає завдяки ініціативам із розбудови широкопasmового зв'язку. Так, у 2021 році в межах інтернет-субвенції до швидкісного інтернету було приєднано 6161 заклад соціальної інфраструктури в сільській місцевості [10]. Державні ініціативи, такі як проєкт "Дія", сприяють створенню сучасної цифрової екосистеми. Мобільний додаток і вебплатформа "Дія" надають громадянам можливість отримувати адміністративні послуги онлайн, зокрема реєструвати бізнес, подавати податкові декларації, оформлювати соціальну допомогу, укладати шлюб тощо. За інформацією Міністерства цифрової трансформації, до 2024 року планувалося реалізувати 94 проєкти цифрової

трансформації, які охоплювали різні сфери та галузі. На початок 2025 року із заявлених Міністерством проєктів реалізовано 64 (68,1%) і частково реалізовано 9 (9,6%) проєктів цифрової трансформації. Крім того, у 2024 році Міністерство цифрової трансформації анонсувало плани з розвитку оптичного інтернету, передбачаючи забезпечення 95% сільського населення технічною можливістю підключення до інтернету зі швидкістю не менше 100 Мбіт/с. Ці ініціативи сприяють підвищенню рівня цифрової грамотності громадян і розширенню доступу до сучасних технологій, що є важливим етапом цифрової трансформації України [11].

Цифровізація значно спрощує доступ до послуг, особливо для мешканців віддалених регіонів, надаючи нові можливості для соціальної інтеграції та мобільності. Водночас її розвиток в Україні стикається з низкою труднощів, серед яких дисбаланс у доступі до цифрових технологій, зумовлений економічними, географічними й освітніми факторами. Наприклад, у сільській місцевості доступ до інтернету залишається обмеженим, а рівень цифрових навичок населення значно нижчий порівняно з містом. Особливо складно адаптуватися до цифрових змін окремим соціальним групам, насамперед людям похилого віку, які часто мають недостатній рівень цифрової грамотності для ефективного використання онлайн-сервісів.

У цьому контексті цифровізація відіграє ключову роль у трансформації ринку праці, запроваджуючи алгоритми для оцінювання кандидатів і онлайн-інструменти для підтвердження професійних навичок [12, с. 2]. Традиційно діти через тип роботи, яку вони отримують, успадковують соціальний статус своїх батьків. Проте цифрові трансформації значно зменшують цей вплив, оскільки дистанційна робота, автоматизовані системи найму та інноваційні методи оцінювання поступово нівелюють значення соціальних зв'язків, культурних упереджень і традиційних освітніх кваліфікацій. Це уможливує рівний доступ до професійного зростання та сприяє подоланню бар'єрів, пов'язаних із соціальним походженням [13, с. 1949]. Крім того, цифрові платформи суттєво вплинули на трансформацію ринку праці, особливо у сферах фрилансу та віддаленої зайнятості, які набули популярності під час пандемії COVID-19.

Цифрові технології суттєво впливають на доступ до освіти та професійного розвитку в Україні. Згідно з дослідженням Міністерства цифрової трансформації України, станом на 2023 рік 93% українців віком від 18 до 70 років володіють цифровими навичками на різних рівнях. З них 60% мають базовий або просунутий рівень цифрової грамотності, що на 13% більше порівняно з 2019 роком. Водночас частка людей без цифрових навичок зменшилась удвічі та становить 7,2%. Підви-

щення рівня цифрової грамотності сприяє розширенню доступу до онлайн-освіти та професійного розвитку. Зокрема, 85% опитаних вважають, що люди з вищим рівнем цифрових навичок мають більше можливостей для кар'єрного зростання, а 82% зазначають, що такі навички є важливим фактором для отримання престижної та перспективної роботи. Для підтримки розвитку цифрових компетентностей в Україні впроваджуються спільні ініціативи державного та приватного секторів [14]. Наприклад, з 2018 року реалізуються програми, спрямовані на інтеграцію цифрових технологій в освітній процес, що безпосередньо впливає на розвиток цифрових навичок здобувачів освіти. Отже, цифровізація освіти в Україні сприяє підвищенню доступності навчання та професійного розвитку, що позитивно впливає на соціальну мобільність у суспільстві.

Хоча Україна демонструє значний прогрес у цифровізації, для подолання цифрової нерівності необхідно продовжувати роботу над розвитком цифрової інфраструктури, підвищенням рівня цифрової грамотності та забезпеченням доступу до сучасних технологій. Ці заходи є пріоритетними для створення рівних умов соціаль-

ної мобільності та зміцнення цифрової інтеграції суспільства.

Водночас інші країни також стикаються з подібними викликами, і рівень цифровізації в них значною мірою залежить від економічного розвитку, інвестицій у цифрову інфраструктуру та національних стратегій упровадження цифрових технологій. Провідні країни світу продемонстрували швидкі темпи цифрової трансформації та активно застосовують інновації в економіці, державному управлінні, освіті та повсякденному житті. ЄС активно розвиває цифрову економіку в рамках ініціативи "Цифрова Європа". Скандинавські країни, такі як Швеція, Данія та Фінляндія, історично були лідерами цифровізації. Високий рівень доступу до інформаційно-комунікаційних технологій, поширеність мобільного зв'язку, доступність домашніх комп'ютерів та високий рівень комп'ютерної грамотності населення роблять ці країни моделями цифрової конкурентоспроможності. Цифрові країни досягають значних переваг, зокрема підвищення продуктивності, розширення доступу до послуг і покращення якості життя. Порівняння стану диджиталізації в Україні та країнах ЄС наведено в табл. 1 (створено авторами на основі [1; 6]).

Таблиця 1

Порівняння стану диджиталізації в Україні та у країнах – лідерах цифровізації

Показник	Україна	Швеція	Данія	Фінляндія
Доступ до інтернету	80% населення має доступ до інтернету	Майже 100% населення	99% населення	99% населення
Цифрові послуги	Проект "Дія" (онлайн-послуги, реєстрація бізнесу, укладання шлюбу тощо)	Електронне голосування, державні послуги онлайн	Повністю цифровізовані державні послуги	Повністю цифровізовані державні послуги
Цифрова грамотність населення	Низький рівень серед літніх людей, зростає серед молоді	Високий рівень серед усіх вікових груп	Високий рівень серед усіх вікових груп	Високий рівень серед усіх вікових груп
Цифрова нерівність	Відчутна між містами та селами	Мінімальна між регіонами	Мінімальна між регіонами	Мінімальна між регіонами
Розвиток онлайн-освіти	Програми онлайн-освіти (Prometheus, EdEra, edX, Coursera)	Багато онлайн-курсів на державному рівні	Розвинена онлайн-освіта в державних університетах	Високий рівень онлайн-освіти в закладах освіти всіх рівнів
Цифрові інфраструктурні проекти	Програми доступу до інтернету в сільській місцевості	Національні цифрові хаби для доступу до інтернету	Розвиток широкопугового інтернету в селах	Розвиток цифрової інфраструктури по всій країні

Дані табл. 1 свідчать, що усі країни мають високий рівень доступу до інтернету, однак у скандинавських країнах цей показник наближається до 100%, тоді як в Україні цей доступ має близько 80% населення. В Україні цифрові сервіси та онлайн-платформи активно розвиваються завдяки проекту "Дія", який надає громадянам можливість отримувати державні послуги через інтернет. У зв'язку з цим електронне голосування та впрова-

дження інших інноваційних рішень поступово стають невіддільною частиною сучасного суспільного життя українців. Щодо цифрової грамотності, то в Україні вона швидко зростає серед молоді, але є проблеми з літнім населенням, тоді як у скандинавських країнах середній рівень цифрової грамотності високий у всіх вікових групах. У нашій країні цифровий розрив між містами та сільською місцевістю більший, ніж у середньому за

розвиненими країнами, що пов'язано з нижчим розвитком цифрової інфраструктури та практичною відсутністю хабів у сільських районах, віддалених від міських поселень.

Цифрова революція створює нові можливості в освітній сфері, сприяючи доступному здобуттю знань і підвищенню професійної кваліфікації. Онлайн-платформи, такі як Prometheus, Coursera, EdEra та edX, пропонують курси з різноманітних дисциплін: від програмування до лідерства та психології. Цифрові платформи значно полегшують доступ до вищої освіти для людей із різних соціальних та географічних груп, включаючи тих, хто проживає в сільській місцевості, де традиційна освіта може бути недоступною. Це сприяє вдосконаленню професійних навичок, що своєю чергою призводить до професійного зростання та збільшення мобільності. В економічному контексті диджиталізація змінює ринок праці, створюючи нові професії, такі як програміст, фахівець з цифрового маркетингу або аналітик даних, що сприяє розширенню можливостей для кар'єрного розвитку. Поширення фрилансу та дистанційної роботи надає нові можливості для тих, хто не має змоги працювати в традиційному офісному середовищі, зокре-

ма для мешканців сільських територій та осіб з обмеженими можливостями. Ці зміни розширюють доступ до джерел доходу, підвищують професійну кваліфікацію та забезпечують гнучкість і мобільність на ринку праці. Використання інтернет-сервісів створює нові можливості для отримання доходу, збільшуючи соціальний капітал та надаючи більше шансів для працевлаштування [15, с. 4].

Диджиталізація суттєво впливає на економічну мобільність різних соціальних груп в Україні. Згідно з дослідженням, опублікованим у журналі "Економіка та суспільство", упровадження цифрових технологій сприяє зростанню продуктивності праці та створенню нових робочих місць, що позитивно впливає на економічну мобільність населення. Проте існує проблема цифрової нерівності, яка може обмежувати ці позитивні впливи. За даними згаданого дослідження, цифрова нерівність чинить вплив на нерівномірність доходів у регіонах України, що, відповідно, позначається на соціальній мобільності населення. Нижче наведено таблицю з показниками цифрової нерівності, визначеними на основі аналізу субіндексу Governance індексу Network Readiness Index (NRI) (табл. 2, створено авторами на основі [16, с. 29]).

Таблиця 2

Основні показники цифрової нерівності в Україні, 2023 рік

Показник	Місце
Позиція України за рівнем цифрової нерівності серед 134 країн	60
Позиція України за роллю уряду у сприянні участі в мережевій економіці	78
Позиція України за рівнем сприятливості середовища довіри	54

Отже, для забезпечення рівних можливостей економічної мобільності для всіх соціальних груп необхідно зосередити зусилля на подоланні цифрової нерівності та сприянні розвитку цифрових навичок серед населення.

Ефект цифровізації по-різному впливає на соціальні групи, зокрема молодь, людей похилого віку та сільських жителів. Молоді люди, маючи високий рівень цифрової грамотності, активно використовують цифрові технології для навчання, кар'єрного розвитку та соціалізації, що відкриває перед ними більше перспектив для працевлаштування, зокрема в технологічних і творчих сферах. Однак для людей похилого віку опанування нових технологій та методів комунікації може бути складним, що спричиняє соціальні бар'єри, які особи цієї вікової групи не завжди можуть подолати. Проте цифровізація також надає їм нові можливості, зокрема через онлайн-навчання та електронні консультації. Щодо сільських жителів, то обмежений доступ до інтернету та цифрових технологій все ще залишається проблемою, однак наразі урядові ініціативи та розвиток інфраструктури сприяють подоланню цієї прогалини, підвищуючи мобільність селян та

їхню здатність реалізувати свій потенціал. Важливо зазначити, що освітня цифровізація є потужним інструментом формування соціальної мобільності, оскільки підвищує доступність та якість освіти, забезпечує індивідуалізований підхід до навчання і сприяє розвитку цифрових компетентностей, які відповідають вимогам сучасного ринку праці [17, с. 159]. Це передбачає не лише засвоєння професійних знань, а й здатність ефективно застосовувати їх на практиці в різних сферах діяльності, орієнтуючись на відповідні групи населення. Важливу роль у цьому процесі відіграє використання рефлексивного підходу, який охоплює прогнозування, реалізацію, аналіз та корекцію результатів, а також адаптацію організаційних, управлінських та адміністративних аспектів діяльності майбутніх фахівців до сучасних вимог. Розробка гнучкої, індивідуалізованої та диференційованої навчальної програми для здобувачів освіти сприяє впровадженню цифрових освітніх ресурсів, що забезпечує формування соціальної мобільності. Це, відповідно, приводить до модифікації методів, технологій і змісту навчання, а також до вдосконалення організаційних форм навчального процесу та управлінських практик.

Окрім того, спостерігаються зміни як у пізнавальній діяльності здобувачів освіти, так і в професійній роботі викладачів. Ефективне використання цифрових навчальних ресурсів відкриває можливості для проведення досліджень викладачами та дозволяє майбутнім фахівцям планувати й долати власний освітній шлях [5, с. 118].

Диджиталізація суттєво впливає на різні аспекти життя українського суспільства, зокрема на доступ до цифрових технологій, рівень цифрової грамотності, зайнятість, доходи та освітні можливості. У табл. 3 (створено авторами на основі [14; 18; 19; 20]) представлено основні показники в цих сферах.

Таблиця 3

Вплив диджиталізації на соціально-економічну мобільність населення України

Показник	Значення
Доступ до інтернету	
Частка українців, які мають постійний доступ до інтернету	88%
Частка українців, які користуються інтернетом щодня	78%
Цифрова грамотність	
Частка українців віком 18–70 років, які володіють цифровими навичками	93%
Частка українців з базовим або просунутим рівнем цифрової грамотності	60%
Використання цифрових послуг	
Частка українців, які отримали щонайменше одну електронну послугу за останній рік	53%
Рівень задоволеності електронними державними послугами	84%
Освітні можливості	
Частка підлітків віком 10–17 років з рівнем цифрових навичок вище середнього	61,6%
Вплив на зайнятість та доходи	
Частка опитаних, які вважають, що цифрові навички сприяють кар'єрному зростанню	85%
Частка опитаних, які вважають цифрові навички важливими для отримання престижної роботи	82%

Ці дані свідчать про високий рівень проникнення цифрових технологій в українське суспільство та підкреслюють важливість подальшого розвитку цифрової грамотності для забезпечення соціальної й економічної мобільності населення.

Аналіз впливу цифровізації на соціальну мобільність у сучасному українському суспільстві дав змогу виявити суттєві зміни у соціальній та економічній динаміці, зумовлені інтеграцією цифрових технологій. Результати демонструють значний потенціал цифровізації у підвищенні соціальної мобільності. Зокрема, молодь та мешканці віддалених регіонів отримують нові можливості через розвиток онлайн-освіти, фрилансу, віддаленої роботи, а також завдяки зростанню кар'єрних можливостей. Отримані результати є важливими, оскільки вони підтверджують, що цифрові технології можуть бути ефективним інструментом для подолання соціальної нерівності, забезпечуючи доступ до ресурсів та можливостей працевлаштування для раніше маргіналізованих груп населення. Цю тезу підтримують А. Гриценко та Т. Бурлай [2], А. Дмитрук [4]. Проте науковці акцентують на тому, що цифровізація, попри свої переваги, все ще доступна не для всіх соціальних класів. Цифровий розрив, зумовлений відсутністю доступу до інтернету, а також недостатнім цифровим потенціалом

людей похилого віку та сільського населення, може стати значною перешкодою для посилення соціальної мобільності.

Варто зазначити, що соціальна мобільність не завжди посилюється цифровізацією. У дослідженні N. Martindale та V. Lehdonvirta розглянуто вплив цифрових технологій на ринок праці, який може стати чинником виникнення нових форм соціальної нерівності. Зазначається, що окремі демографічні групи залишаються позбавленими можливості повноцінної участі в цифровій економіці через обмежений доступ до онлайн-ресурсів або труднощі в опануванні цифрових навичок [12]. Це підкреслює необхідність аналізу негативних аспектів цифровізації, які можуть сприяти посиленню соціальної нерівності.

Висновки та рекомендації. Цифровізація значно вплинула на соціальну мобільність у сучасному суспільстві та створила нові можливості для розвитку освіти, економіки, професійної діяльності та інших сфер. Завдяки цифровим технологіям люди з різних соціальних груп, включаючи мешканців віддалених районів і осіб з обмеженими матеріальними ресурсами, отримують доступ до онлайн-освіти та нових варіантів працевлаштування, що дозволяє їм розвивати навички та покращувати життєві перспективи. Водночас цифрові-

зація супроводжується низкою викликів. Однією з важливих проблем є цифровий розрив, коли доступ до технологій і цифрових послуг визначається економічними або регіональними чинниками. Це ускладнює інтеграцію у цифрове суспільство окремих груп населення, таких як люди похилого віку, сільські жителі та особи з недостатніми цифровими навичками. Крім того, розвиток новітніх технологій спричинив занепад традиційних шляхів соціальної мобільності, що може обмежувати кар'єрні перспективи певних категорій населення.

Для ефективного подолання викликів, пов'язаних із цифровізацією та соціальною мобільністю, необхідно забезпечити рівний доступ до цифрових технологій для всіх громадян, особливо тих, хто живе у віддалених і сільських районах. Цього можна досягти шляхом вдосконалення інфраструктури, включаючи забезпечення високошвидкісного доступу до інтернету, а також зниження вартості технологічного обладнання й інтернет-послуг. Такі заходи допоможуть зменшити цифрову нерівність і нададуть усім громадянам рівний доступ до новітніх технологій. Також важливо підвищувати цифрову грамотність різних груп суспільства, особливо літніх людей, які часто стикаються з труднощами в опануванні нових технологій. Програми опанування цифрових на-

вичок для людей різного віку мають бути важливою частиною освітніх і соціальних ініціатив. Це дозволить кожному громадянину брати активну участь у цифровій економіці та використовувати технології для кар'єрного зростання. Потрібно створювати умови, що дозволяють людям, які не адаптувалися до цифрових змін, мати доступ до традиційних професійних можливостей і стабільної роботи. Такий підхід допоможе зберегти соціальну рівність і залучити більше людей до економічного та соціального розвитку.

Перспективи подальших досліджень передбачають опрацювання шляхів подолання цифрової нерівності, серед яких забезпечення доступу до інтернету, розробка та впровадження програм із підвищення цифрової грамотності, а також оцінювання впливу новітніх технологій на соціальну мобільність у різних соціальних групах. Особливу увагу необхідно приділити вивченню ефективності національних і локальних стратегій розвитку цифрової інфраструктури, спрямованих на зниження бар'єрів для залучення до цифрової економіки, зокрема для жителів сільської місцевості та людей старшого віку. Авторами буде продовжено дослідження диджиталізації в Україні та її впливу на різні аспекти соціально-економічного життя українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Бочарова Ю., Чернега О., Кожухова Т. Диджиталізація та цифрові трансформації в ЄС. *Економіка і організація управління*. 2021. № 2 (42). С. 6–19. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2021.2.1>
2. Гриценко А., Бурлай Т. Вплив цифровізації на соціальний розвиток. *Економічна теорія*. 2020. № 3. С. 24–51. DOI: <https://doi.org/10.15407/etet2020.03.024>
3. Дзьоба Т. Данські IT-фахівці допоможуть Україні стати цифровою державою. *LIGA.net*. 07.12.2021. URL: https://blog.liga.net/user/tdzoba/article/danski-it-fahivtsi-dopomojut-ukraini-stati-tsifrovoyu-derjavoyu?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 27.12.2024).
4. Дмитрук А. Який рівень цифрової грамотності українців – дослідження. *Village*. 25.12.2019. URL: https://www.village.com.ua/village/city/city-news/292641-yakiy-riven-tsifrovoyi-gramotnosti-ukrayintsiv-doslidzhennya?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 27.12.2024).
5. Колеснікова І. В. Цифровізація освітнього процесу в закладі післядипломної педагогічної освіти. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2020. № 78. С. 117–120. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.78.25>
6. Раєвнева О. В., Аксьонова І. В., Бровко О. І. Порівняльний рейтинговий аналіз стану та тенденцій диджиталізації українського суспільства та економіки. *Проблеми економіки*. 2021. № 4 (50). С. 56–66. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-4-56-66>
7. Ремньова Л., Хмелевський С. Диджиталізація процесів управління персоналом як сучасний тренд розвитку інноваційних HR-технологій. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. № 4 (36). С. 35–48. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4\(36\)-35-48](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4(36)-35-48)
8. Чернявська Л. В., Данилюк Н. О. Телеграм-канали як інструмент диджиталізації українських масмедіа. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2021. Т. 32 (71), № 6, Ч. 3. С. 192–198. DOI: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.6-3/34>
9. Social Inequality and Digitization in Modern Societies: A Systematic Literature Review on the Role of Ethnicity, Gender, and Age / Verwiebe R. et al. *SocArXiv Papers*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.31235/osf.io/k2zwh>
10. У Мінцифри презентували плани щодо розвитку оптичного інтернету та обговорили їх із галуззю. Департамент цифрової трансформації, інформаційних технологій та е-урядування. Дніпропетровська обласна державна адміністрація. 10.08.2020. URL: <https://egov.dp.gov.ua/novini-ta>

podiyi/novini/u-mincifri-prezentuvali-plani-shchodo-rozvitku-optichnogo-iternetu-ta-obgovorili-yih-iz-galuzzyu?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 27.12.2024).

11. Андрійченко Д. Електронна торгівля у країнах Скандинавії: особливості і методи доставки. ETS. 09.11.2022. URL: https://es-trans.com.ua/elektronna-torgivlya-u-krayinah-skandynaviyi-osoblyvosti-i-metody-dostavky/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 27.12.2024).

12. Martindale N., Lehdonvirta V. Can labour market digitalization increase social mobility? Evidence from a European survey of online platform workers. SSRN. 2021. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3862635>

13. Martindale N., Lehdonvirta V. Labour market digitalization and social class: evidence of mobility and reproduction from a European survey of online platform workers. *Socio-Economic Review*. 2023. Vol. 21, № 4. P. 1945–1965. DOI: <https://doi.org/10.1093/ser/mwad049>

14. Майже 60% українців володіють базовими та просунутими цифровими навичками: результати дослідження Мінцифри. Міністерство цифрової трансформації України. Офіційний вебсайт. 08.12.2023. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/93-ukraintsiv-volodiyut-tsifrovimi-navichkami-mintsifra-prezentuvala-rezultati-doslidzhennya-tsifrovoi-gramotnosti-ukraintsiv> (дата звернення: 27.12.2024).

15. Kwilinski A., Vyshnevskiy O., Dzwigol H. Digitalization of the EU economies and people at risk of poverty or social exclusion. *Journal of Risk and Financial Management*. 2020. Vol. 13, № 7. Art. 142. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm13070142>

16. Ivanova N. S. Analyzing the Ukrainian's governance of the digital economy: trust, regulation and digital inequality. *Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2024. № 3. P. 25–33. DOI: <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.3.3>

17. Крупко С., Тернопільська В. Використання ресурсів освітньої цифровізації у процесі розвитку соціальної мобільності майбутніх фахівців соціальної роботи. *Проблеми освіти*. 2024. Т. 1, № 100. С. 152–164. DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3986.1-100.2024.11>

18. Цифрова грамотність населення України: результати дослідження Мінцифри. Міністерство цифрової трансформації України. Офіційний вебсайт. 2019. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/elektronni-posluhy-dosvid-dovira-dostupnist> (дата звернення: 27.12.2024).

19. Гайдамашко О. Скільки українців щодня користуються інтернетом: результати дослідження КМІС. *24 канал*. 24.01.2025. URL: https://24tv.ua/tech/statistika-koristuvannya-internetom-zadovolenosti-tsifrovimi_n2737047 (дата звернення: 25.01.2025).

20. Електронні послуги: досвід, довіра, доступність. UNDP Україна. 18.03.2021. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/elektronni-posluhy-dosvid-dovira-dostupnist> (дата звернення: 27.12.2024).

References

1. Bocharova, Yu., Cherneha, O., & Kozhukhova T. (2021). Dydzhitalizatsiia ta tsyfrovi transformatsii v YeS [Digitalization and digital transformations in the EU]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia – Economics and Organization of Management*, 2 (42), 6–19. <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2021.2.1> [in Ukrainian].

2. Grytsenko, A., & Burlai, T. (2020). Vplyv tsyfrovizatsii na sotsialnyi rozvytok [The impact of digitalization on social development]. *Ekonomichna teoriia – Economic Theory*, 3, 24–51. <https://doi.org/10.15407/etet2020.03.024> [in Ukrainian].

3. Dzoba, T. (07.12.2021). Danski IT-fakhivtsi dopomozhut Ukraini staty tsyfrovou derzhavou [Danish IT specialists will help Ukraine become a digital state]. *LIGA.net*. Retrieved December 27, 2024 from https://blog.liga.net/user/tdzoba/article/danski-it-fahivtsi-dopomojut-ukraini-stati-tsifrovoyu-derjavoyu?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].

4. Dmytruk, A. (25.12.2019). Yakyi riven tsyfrovoi hramotnosti ukraintsiv – doslidzhennia [What is the level of digital literacy of Ukrainians – research]. *Village*. Retrieved December 27, 2024 from https://www.village.com.ua/village/city/city-news/292641-yakiy-riven-tsifrovoyi-gramotnosti-ukrayintsiv-doslidzhennya?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].

5. Kolesnikova, I. V. (2020). Tsyfrovizatsiia osvitnoho protsesu v zakladi pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity [Digitalization of the educational process in the institution of postgraduate pedagogical education]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy – Naukovyi Chasopys Dragomanov Ukrainian State University. Series 5. Pedagogical sciences: reality and perspectives*, 78, 117–120. Retrieved from <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.78.25> [in Ukrainian].

6. Rayevnyeva, O. V., Aksonova, I. V., & Brovko O. I. (2021). Porivnialnyi reitynhovyi analiz stanu ta tendentsii didzhitalizatsii ukrainskoho suspilstva ta ekonomiky [Comparative Rating Analysis of the Situation with and Trends in the Digitalization of Ukrainian Society and Economy]. *Problemy ekonomiky – Economic problems*, 4 (50), 56–66. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-4-56-66> [in Ukrainian].

7. Remnova, L., & Khmelevskiy S. (2023). Dydzhitalizatsiia protsesiv upravlinnia personalom yak suchasnyi trend rozvytku innovatsiinykh HR-tekhnologii [Digitalization of personnel management processes as the current trend of the innovative HR-technologies development]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*, 4 (36), 35–48. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4\(36\)-35-48](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4(36)-35-48) [in Ukrainian].
8. Cherniavska, L. V., & Danyliuk, N. O. (2021). Telehram-kanaly yak instrument dydzhytalizatsii ukrainskykh masmedia [Telegram as the Instrument of Digitalization of Ukrainian Masmedia]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriya: Filolohiia. Zhurnalistyka. – Scientific notes of V. I. Vernadsky Taurida National University, Series: Philology. Journalism*, 32 (71), 6, 3, 192–198. DOI: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.6-3/34> [in Ukrainian].
9. Verwiebe, R., Bobzien, L., Fritsch, N., & Buder C. (2023). Social inequality and digitization in modern societies: a systematic literature review on the role of ethnicity, gender, and age. *SocArXiv Papers*. <https://doi.org/10.31235/osf.io/k2zwh>
10. U Mintsyfry prezentuvaly plany shchodo rozvytku optychnoho iternetu ta obhovoryly yikh iz haluzziu [The Ministry of Digital Affairs presented plans for the development of optical Internet and discussed them with the industry] (10.08.2020). Departament tsyfrovoy transformatsii, informatsiinykh tekhnologii ta e-uriadovannia. *Dnipropetrovska oblasna derzhavna administratsiia*. Retrieved December 27, 2024 from https://egov.dp.gov.ua/novini-ta-podiyi/novini/u-mincifri-prezentuvali-plani-shchodo-rozvitku-optichnogo-iternetu-ta-obgovorili-yih-iz-galuzzyu?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].
11. Andriichenko, D. (09.11.2022). Elektronna torhivlia u krainakh Skandynavii: osoblyvosti i metody dostavky [E-commerce in the Scandinavian countries: features and delivery methods]. *ETS*. Retrieved December 27, 2024 from https://es-trans.com.ua/elektronna-torgivlya-u-krayinah-skandynaviyi-osoblyvosti-i-metody-dostavky/?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].
12. Martindeil, N., & Lehdonvirta, V. (2021). Can labour market digitalization increase social mobility? Evidence from a European survey of online platform workers. *SSRN*. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3862635>
13. Martindeil, N., & Lehdonvirta, V. (2023). Labour market digitalization and social class: evidence of mobility and reproduction from a European survey of online platform workers. *Socio-Economic Review*, 21 (4), 1945–1965. <https://doi.org/10.1093/ser/mwad049>
14. Maizhe 60% ukraintsiv volodiiut bazovymy ta prosunutymy tsyfrovymy navychkami: rezultaty doslidzhennia Mintsyfry [Almost 60% of Ukrainians have basic and advanced digital skills: results of the Ministry of Digital Transformation study] (08.12.2023). *Ministerstvo tsyfrovoy transformatsii Ukrainy*. Retrieved December 27, 2024 from <https://thedigital.gov.ua/news/93-ukraintsiv-volodiyut-tsfrovimi-navichkami-mintsifra-prezentuvala-rezultati-doslidzhennya-tsfrovoyi-gramotnosti-ukraintsiv> [in Ukrainian].
15. Kwilinski, A., Vyshnevskiy, O., & Dzwigol, H. (2020). Digitalization of the EU economies and people at risk of poverty or social exclusion. *Journal of Risk and Financial Management*, 13 (7), 142. <https://doi.org/10.3390/jrfm13070142>
16. Ivanova, N. S. (2024). Analyzing the Ukrainian's governance of the digital economy: trust, regulation and digital inequality. *Tavriiskiyi naukovyi visnyk. Seriya: Publichne upravlinnia ta administruvannia – Taurida Scientific Herald. Series: Public Management and Administration*, 3, 25–33. DOI: <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.3.3>
17. Krupko, S., & Ternopil'ska, V. (2024). Vykorystannia resursiv osvithoi tsyfrovizatsii u protsesi rozvytku sotsialnoi mobilnosti maibutnikh fakhivtsiv sotsialnoi roboty [Use of Educational Digitalization Resources in the Process of Developing the Social Mobility of Future Social Work Specialists]. *Problemy osvity – Problems of Education*, 1 (100), 152–164. <https://doi.org/10.52256/2710-3986.1-100.2024.11>
18. Tsyfrova hramotnist naselennia Ukrainy: rezultaty doslidzhennia Mintsyfry [Digital literacy of the population of Ukraine: the result of the research of Ministry of Digital Transformation]. (2019). *Ministerstvo tsyfrovoy transformatsii Ukrainy*. Retrieved December 27, 2024 from <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/elektronni-posluhy-dosvid-dovira-dostupnis> [in Ukrainian].
19. Haidamashko, O. (2025). Skilky ukraintsiv shchodnia korystuiutsia internetom: rezultaty doslidzhennia KMIS [How many Ukrainians use the Internet every day: results of a study by KIIS]. *24 kanal*. Retrieved from https://24tv.ua/tech/statistika-koristuvannya-internetom-zadovolenosti-tsfrovimi_n2737047 [in Ukrainian].
20. Elektronni posluhy: dosvid, dovira, dostupnist [Electronic services: experience, trust, accessibility]. (18.03.2021). *UNDP Ukraina*. Retrieved December 27, 2024 from <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/elektronni-posluhy-dosvid-dovira-dostupnist> [in Ukrainian].

N. A. Holovach,

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Statistics and Econometrics,
State University of Trade and Economics,
E-mail: devataige@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8012-6337>;

S. P. Chervona,

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Statistics, Information Technologies,
and Mathematical Methods in Economics,
National Academy of Statistics, Accounting and Audit,
E-mail: s_svitlana@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1581-4448>

The Impact of Digitalization on Social Mobility in Contemporary Ukrainian Society

The purpose of the study was to statistically study the impact of digitalization on social mobility in modern Ukrainian society. The work uses such methods as analysis, synthesis, induction, deduction and generalization. The relevance of the research is determined by the significant impact of digitalization on social mobility in modern Ukrainian society. Due to global changes brought about by technological advances, digital tools are taking on an ever-increasing role in education, the economy, and social relationships. However, along with new opportunities, digitalization also creates significant challenges, including digital inequality, the risks of marginalization of social groups, and the loss of traditional mechanisms of social mobility. The problem is that unequal access to digital technologies, limited internet connectivity in rural and remote areas, as well as insufficient levels of digital literacy in certain social groups, create additional barriers to social and professional growth. The main factors affecting social mobility in the era of digital technologies are considered in the framework of the study. The problems that arise in the process of digitalization for various social groups, such as youth, older generations and residents of rural areas, are considered separately. It also highlights the importance of implementing digital literacy programs for different age groups, especially for older people who may not have sufficient experience in using digital technologies. The conclusions emphasize that in order to ensure social mobility in conditions of digitalization, it is important not only to stimulate the development of new technologies, but also to ensure access to them for all social groups, so that everyone has equal opportunities for self-realization and professional growth.

Key words: *technological transformations, digital inequality, information society, innovative development, social networks.*

Бібліографічний опис для цитування:

Головач Н. А., Червона С. П. Вплив диджиталізації на соціальну мобільність у сучасному українському суспільстві. *Статистика України*. 2025. № 1. С. 69–78. Doi: 10.31767/su.1(108)2025.01.07

Bibliographic description for quoting:

Holovach, N. A., & Chervona, S. P. (2025). Vplyv dydzhytalizatsii na sotsialnu mobilnist u suchasnomu ukrainskomu suspilstvi [The Impact of Digitalization on Social Mobility in Contemporary Ukrainian Society]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 1, 69–78. Doi: 10.31767/su.1(108)2025.01.07 [in Ukrainian].